

MÄÄRUS

Tervisekahjustuste raskusastmete tunnused

Määrus kehtestatakse liikluskindlustuse seaduse § 32 lõike 10 alusel.

§ 1. Tervisekahjustuste raskusastmete tunnused

(1) Määrusega kehtestatakse tervisekahjustuste raskusastmete tunnused, mis on toodud määruse lisas.

(2) Kui kahjustatud isikul on tervisekahjustused, mis vastavad mitme tervisekahjustuse raskusastme tunnusele, võetakse kahju hüvitamisel aluseks raskeim tervisekahjustuse raskusaste.

§ 2. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 2024. aasta 1. detsembril.

(allkirjastatud digitaalselt)

Jürgen Ligi
rahandusminister

(allkirjastatud digitaalselt)

Merike Saks
kantsler

LISA: Tervisekahjustuste raskusastmete tunnused

Tervisekahjustuste raskusastmete tunnused

1. Väikesele tervisekahjustusele iseloomulikud tunnused

Lühiiseloostus	Tavaliselt on need tervisekahjustused, mis ei vaja haiglaravi, mis paranevad ühe kuu jooksul ning mis põhjustavad kuni ühekuist töövõimetust. Siia alla ei kuulu väga kerge tervisekahjustus, millega puutub inimene igapäevaelus aeg-ajalt kokku, millega kaasnev eeldatav valu on väike ja mille sarnast valu tunneb inimene igapäevaelus ning mis tavaliselt ei tingi töövõimetust (näiteks väike haav, kerge põrutus, verevalum või hematoom).
Kannatanu vahetud kannatused	Ravimite tarvitamine, süstete, infusiooni ja transfusiooni (verekomponentide ülekande) vajadus tervisekahjustuse tõttu.
Juhtumis saadud tervisekahjustuste ravi aeg	Kuni üks kuu.
Juhtumis saadud tervisekahjustusest tingitud töövõimetuse aeg	Kuni üks kuu.
Elukvaliteedi häire ja/või puue. Kaotatud organ või kehaosa või selle funktsiooni kaotus	<u>Üldiseloostus:</u> elukvaliteedi häire esineb raviperioodil. Selle järel ei ole igapäevaelu mõjutatud või on mõjutatud lühiajaliselt vähesel määral, sealhulgas võivad kannatanul esineda kuni ühe kuu jooksul järgmised tunnused: <ul style="list-style-type: none"> ▪ ta vajab tavapärasest tihedamaid puhkepause või puhkepäevi; ▪ ta tarvitab regulaarselt arsti määratud ravimeid; ▪ tal esinevad muud mööduva iseloomuga sümptomid. Võivad esineda järgmised vähesed ja mööduva iseloomuga häired: <ul style="list-style-type: none"> ▪ liikumisel võib esineda kerge lonkamine, liikumine on ebatasasel pinnal kergelt häiritud;

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ närvisüsteemi orgaanilise kahjustuse objektiivsed tunnused puuduvad, võib esineda üldisi subjektiivseid sümptomeid, nagu peavalu, peapööritus, väsimus vms; ▪ meeleelundite kahjustuse objektiivsed tunnused puuduvad või on vähesed ja mööduva iseloomuga; ▪ hingamisorganite häireid ei esine või esineb hingeldamist ainult kõige raskemal füüsilisel pingutusel (mitte näiteks ülesmäge liikudes või trepist tõustes); ▪ vereringeorganite häireid ei esine või esinevad need ainult raskematel pingutustel (mitte kõndides ega trepist tõustes). <p>Esinevad muud sama raskusastmega vähesed tervisekahjustused või vigastused.</p>
Täiendavad näited tervisekahjustusest	<ol style="list-style-type: none"> 1. Üksik löike-, põrutus-, muljumis- või löögihaav. 2. Väikese liigese nikastus või venituse. 3. Väikese liigese nihetus.

2. Keskmise raskusega kergemale tervisekahjustusele iseloomulikud tunnused

Lühiiseloolestus	<p>Tervisekahjustus, mis ise või mille tagajärgede likvideerimine on madala riskiga.</p> <p>Tavaliselt on need tervisekahjustused, mille tõttu inimene ei vajanud elustamist, intensiivravi ega kirurgilisi protseduure. Funktsionaalne taastumine nõuab maksimaalselt kaks kuud ja tervisekahjustuse püsivad tagajärjed on väikesed.</p>
Kannatanu vahetud kannatused	Ravimite tarvitamine, süstete, infusiooni ja transfusiooni (verekomponentide ülekande) vajadus liikluskindlustuse juhtumise saadud tervisekahjustuse tõttu.
Juhtumise saadud tervisekahjustuste ravi aeg	Kuni kaks kuud.
Juhtumise saadud tervisekahjustusest tingitud töövõimetuse aeg	Kuni kaks kuud.
Elukvaliteedi häire ja/või puue. Kaotatud organ või	<p><u>Üldiseloolestus:</u> elukvaliteedi häire esineb raviperioodil. Selle järel on võimalik igapäevaelu vähesel määral mõjutavate ajutiste üldiste häirete teke, sealhulgas kannatanu:</p>

kehaosa või selle funktsiooni kaotus	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ei ole võimeline keskmise raskusega pikaajaliseks füüsiliseks pingutuseks; ▪ vajab tavapärasest oluliselt tihedamaid puhkepause või puhkepäevi; ▪ tarvitab regulaarselt arsti määratud ravimeid, mille ära jätmisel mõneks päevaks sümptomid ägenevad. <p><u>Jäsemed:</u> üldine jõud on pisut vähenenud, liikuvus vähesel määral piiratud, sh sõrmede osavus pisut vähenenud vms.</p> <p><u>Lüli-samm:</u> liikuvus kaelaosas vähesel määral piiratud, saab hoida käsi üleval, kerged ülajäsemete neuroloogilised sümptomid (paresteesiad, nt surinad, torkimistunne vms). Selja painutamine kergelt piiratud, liikumine peaaegu häireteta, vähesed neuroloogilised sümptomid alajäsemetes (paresteesiad, nt surinad, torkimistunne vms).</p> <p><u>Pea:</u> nagu vähese armi või deformatsiooniga, mis ei ole märgatav.</p> <p><u>Närvisüsteem:</u> üksiku närvi kahjustusest põhjustatud halvatus (nt ühepoolne näonärvi halvatus).</p> <p><u>Psüühika:</u> võib kaasneda psüühikahäire (meeleoluhäire vms) ja selle kohta on dokumenteeritud andmeid. Ravi on vajalik ja tulemuslik.</p> <p><u>Silmad:</u> vähene kahjustus, millest ei jää püsivaid nägemiskahjustusi. Kerge või mõõdukas silmalau vaje.</p> <p><u>Kuulmine:</u> kuulmekile purunemine, kuulmisteravuse vähene langus (41–70dB).</p> <p><u>Vereringeorganid:</u> sümptomid esinevad keskmise raskusega pingutuste juures, nagu kiirustamisel, pikemaajalisel pingutusel ja trepist tõusmisel, kuid mitte tasasel pinnal normaalse tempoga kõndimisel ega koduseid igapäevatoiminguid tehes.</p> <p>Muud sama raskusastmega tervisekahjustused või vigastused.</p>
Täiendavad näited tervisekahjustusest	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liigesekapsli vigastus. 2. Suure liigese nikastus või venituse. 3. Üksik luumurrd, mis paraneb tuisistusteta ja ei vaja ortopeedilist operatiivset ravi. 4. Lühiajalise teadvusekaoga ajuvigastus, mis paraneb jääknähtudeta. 5. Kuulmekile purunemine. 6. Silmavigastus, millest ei jää püsivat nägemiskahjustust. 7. Ühe kuni viie hamba kaotus.

3. Keskmise raskusega raskemale tervisekahjustusele iseloomulikud tunnused

Lühiiseloostus	<p>Tervisekahjustus, kus esineb vähemalt üks järgmistest asjaoludest:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ veritsus või verekaotus ilma šokita ja vahetu ohuta elule; ▪ keskmise riskiga protseduuride ja operatsioonide vajadus. <p>Tavaliselt on need tervisekahjustused, millega ei kaasne raskemaid tüsistusi, järelravi ei nõua korrigeerivaid või muid täiendavaid operatsioone. Funktsionaalne taastumine võtab aega kolm kuni seitse kuud ja püsivad tagajärjed on kerged.</p>
Kannatanu vahetud kannatused	<p>Ravimite tarvitamine, süstete, infusiooni ja transfusiooni (verekomponentide ülekande) vajadus liikluskindlustuse juhtumis saadud tervisekahjustuse tõttu.</p> <p>Keskmise riskiga invasiivsed protseduurid ja operatsioonid, seda nii lokaal- kui ka üldanesteesias.</p>
Juhtumis saadud tervisekahjustuste ravi aeg	<p>Kuni kolm kuud.</p> <p>Tervisekahjustus võib põhjustada püsivaid muutusi, mis võivad viia kaebuste ägenemisele episoodidena. Episoodide ajal on vajalik ravi. Selle kohta on kajastus ravidokumentatsioonis.</p>
Juhtumis saadud tervisekahjustusest tingitud töövõimetuse aeg	<p>Kuni kolm kuud.</p> <p>Tervisekahjustus võib põhjustada püsivaid muutusi, mis võivad viia kaebuste ägenemisele episoodiliselt. Neil episoodidel võivad olla langenud töö- ja tegutsemisvõime.</p>
Elukvaliteedi häire ja/või puue. Kaotatud organ või kehaosa või selle funktsiooni kaotus	<p><u>Üldiseloostus:</u> oluline elukvaliteedi häire võib esineda raviperioodil (kuni kolm kuud). Pärast ravi võib jääda püsima mõningane elukvaliteedi häire.</p> <p>Episoodiliselt esinevad valud kahjustatud kohas või kahjustuse koha funktsiooni nõrgenemine võrreldes õnnetuse-eelse perioodiga.</p> <p>Kannatanu vajab rohkesti puhkepause või puhkepäevi. Ei ole võimeline keskmise raskusega pingutuseks. Ei ole võimeline pikaajalisteks täpsust ja keskendumist nõudvateks toiminguteks. Pikaajaline seismine või kõndimine tekitab märgatavaid raskusi.</p> <p>Arsti määratud ravimite ärajätmine põhjustab ohtu tervisele.</p> <p><u>Jäsemed:</u> käte liigeste mõningane jäikus (nt küünarliigese jäikus ebasoodsas asendis, õlavars tõuseb külgsuunas kuni 45°). Käe jõud vähenenud (raske hoida kindlalt tööriista või tõsta umbes 10 kg eset), sõrmede osavus vähenenud (suudab siiski süüa ja kammida). Jalgades puusa vm liigese funktsionaalne puudulikkus. Lonkamine või pidev kõndimine raske või aeglane, abivahendid võivad olla vajalikud. Ühe sõrme täielik või osaline kaotus.</p>

	<p><u>Lüli</u>sammas: liikuvus kaelaosas keskmiselt piiratud. Käte ülalhoidmine raskendatud, vähesed neuroloogilised häired ülajäsemetes, kuid suudab iseseisvalt riietuda. Selja painutamine keskmiselt piiratud, liikumine vähesel määral häiritud.</p> <p><u>Pea</u>: keele kahjustus – kõne raskelt arusaadav.</p> <p><u>Pea</u>aju: uuringud näitavad ajukahjustust, mis ei ole ulatuslik. Võib esineda erinevaid subjektiivseid sümptomeid, kuid jääknähtudena kaasneb ka selgeid ja praktilist tegevust takistavaid spetsiifilisi häireid. Epilepsia, millega kaasneb pidev ravivajadus. Ravi foonil võib esineda üksikuid juhuslikke epilepsiahooge.</p> <p><u>Selja</u>aju: kahjustusest tingitud funktsioonihäire raskendab kõndimist, kuid kõndimine on võimalik abivahendite toel. Kontroll põie ja pärasoole tegevuse üle on täielik või peaaegu täielik.</p> <p><u>Muu närvisüsteem</u>: võib esineda neelamishäireid. Ühe või enama närvi kahjustusest põhjustatud halvatus. Spetsiifilised kerged häired, nagu kerge hüperkineesia, sundliigutused, vähesed koordinatsioonihäired või muud analoogilised neuroloogilised sümptomid või häired.</p> <p><u>Psüühika</u>: psüühikahäire on püsiva iseloomuga või ägenemised korduvad ning selle kohta on võimalik saada kinnitavaid andmeid dokumentidest. Ravi on pikaajaline ja regulaarne, peamiselt ambulatoorne.</p> <p><u>Silmad</u>: silmade kahjustus, mis põhjustab ühe silma nägemisteravuse languse kuni 0,1-ni, kui teise silma nägemisteravus on säilinud. Raske silmalau vaje mõlemas silmas.</p> <p><u>Kuulmine</u>: kahe kõrva kuulumisteravuse langus (üle 70dB). Kahe kõrva kuulumisteravuse langus 20–70dB, millega kaasneb kerge või mõõdukas kõnehäire (kõne pole selge, ent on siiski arusaadav).</p> <p><u>Hingamisorganid</u>: hingeldamist esineb keskmise raskusega füüsilisel pingutusel, nagu kiirustamisel, pikemaajalisel pingutusel ja trepist tõusmisel, kuid mitte tasasel pinnal normaalselt kõndides ega kodustes igapäevatoimingutes. Vitaalkapatsiteedi protsent norminäitajast väiksem (50–64).</p> <p><u>Kõhu- ja vaagnaorganid</u>: kirurgilist ravi vajav kõhu või vaagna elundite kahjustus, mis paraneb tüsistusteta.</p> <p>Muud sama raskusastmega tervisekahjustused või vigastused.</p>
Täiendavad näited tervisekahjustusest	1. Pika toruluu murd, mis võib vajada ortopeedilist operatiivset ravi, kuid paraneb tüsistusteta.

	<p>2. Suure liigese nihetus koos sidemete vigastusega, mis jätab püsiva funktsioonihäire.</p> <p>3. Näokolju luude murd või murrud.</p> <p>4. Ühe sõrme täielik või osaline kaotus.</p> <p>5. Roiete hulgemurrud, mis põhjustavad veririnna tekkimise, kuid millega ei kaasne kopsuvigastust ega pikaajalist hingamispuudulikkust.</p> <p>6. Kirurgilist ravi vajav kõhukoopa elundite vigastus, mis paraneb tüsistusteta.</p> <p>7. Ajuvigastus, millest võivad jääda kerge püsiva kahjustuse jääknähud.</p> <p>8. Kaelapiirkonna vigastus, mis põhjustab mitmeid kuid kestva haigestumise ja töövõimetuse.</p> <p>9. Silmavigastus, mis põhjustab ühe silma nägemisteravuse languse kuni 0,1-ni, kui teise silma nägemisteravus on säilinud.</p> <p>10. Enam kui viie hamba kaotus.</p> <p>11. Psüühikahäire (meeleoluhäire vms) juhul, kui kannatanu sai liiklusõnnetuse tõttu lühiajalise psüühikahäire, mille diagnoos on dokumentaaritud ning mille tõttu ta vajab arstiabi ja ravi kuni kuue nädala jooksul, nii et ravi on tulemuslik.</p>
--	--

4. Raskele tervisekahjustusele iseloomulikud tunnused

Lühiiseloostus	<p>Tervisekahjustus, kus esineb vähemalt üks järgmistest asjaoludest:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ keskmine puue või sellele vastav tervisekahjustus; ▪ elukvaliteedi oluline langus; ▪ kannatanu tervisekahjustus kujutas vahetut ohtu elule; ▪ juhtumi tõttu olid vajalikud rasked, elupäästvad suure riskiga operatsioonid; ▪ kannatanu tegi läbi šoki perioodi, sh verekaotusest tingitud šoki; ▪ vajalik oli pikaajaline intensiivravi; ▪ muud tervisekahjustused, mis ise või mille tagajärjed on likvideerimine on suure riskiga. <p>Tavaliselt on need tervisekahjustused, mille funktsionaalne taastumine võtab aega rohkem kui kaheksa kuud ning püsivad tagajärjed on märkimisväärsed.</p>
----------------	--

Kannatanu vahetud kannatused	<p>Ravimite tarvitamine, süstete, infusiooni ja transfusiooni (verekomponentide ülekande) vajadus liikluskindlustuse juhtumis saadud tervisekahjustuse tõttu.</p> <p>Täiendavad suure riskiga protseduurid ja operatsioonid nii lokaal- kui ka üldanesteesias.</p>
Juhtumis saadud tervisekahjustuste ravi aeg	<p>Juhtumis saadud tervisekahjustus põhjustas püsivaid muutusi, mis võivad viia kaebuste ägenemisele episoodidena (võivad olla sagedased). Neil episoodidel on oluliselt langenud tegutsemisvõime, vajalik on korduv statsionaarne ravi. Selle kohta on andmed ravi dokumentatsioonis.</p> <p>Pikaaegse taastusravi ja/või rehabilitatsiooni vajadus.</p>
Juhtumis saadud tervisekahjustusest tingitud töövõimetuse aeg	<p>Kannatanul on tuvastatud osaline või puuduv töövõime. Ta on võimeline sooritama vaid väga kergeid või väga piiratud toiminguid.</p>
<p>Elukvaliteedi häire ja/ või puue.</p> <p>Kaotatud organ või kehaosa või selle funktsiooni kaotus</p>	<p><u>Üldisloomustus:</u> elukvaliteedi oluline langus tingituna oluliste funktsioonide – nägemine, kuulmine, käimisvõime, käe põhifunktsioonid – halvenemisest.</p> <p>Keskmine puue või sellele vastav tervises seisund – anatoomilise, füsioloogilise või psüühilise struktuuri või funktsiooni kaotus või kõrvalekalle, millest tingituna vajab kannatanu regulaarset kõrvalabi või juhendamist väljaspool oma elamiskohta vähemalt korra nädalas. Sel juhul on inimesel igapäevases tegutsemises või ühiskonnaelus osalemine raskendatud.</p> <p><u>Jäsemed:</u> käe jõud ja sõrmede osavus märkimisväärselt vähenenud. Mitme sõrme või varba osaline või täielik kaotus. Veresoonte või närvide kahjustus sellises ulatuses, mis põhjustab jäseme põhifunktsiooni olulise häire. Suudab liikuda ainult abivahendile tugevalt toetudes ja lühikesi teepikkusi korraga, liikumine tugevalt piiratud mitmes liigeses.</p> <p><u>Lüüsammas:</u> liikuvus kaelaosas tuntavalt piiratud, kahjulik väärased, olulised neuroloogilised leiud ülajäsemetes, võimalik pidev vajadus toetava seadme järele. Püsiv raske rühiviga, lüüsamba rindkere või vaagnapiirkonna raske deformatsioon, lüüsamba jäikus, riietumine märkimisväärselt raskendatud, rasked mõlema alajäseme neuroloogilised ärajäämanähud.</p>

Pea: nagu moonutav deformatsioon, nagu armidest põhjustatud näojoonte või miimika tähelepanu äratav kõrvalekalle. Keele kahjustus või kaotus – kannatanu ei suuda arusaadavalt kõnelda.

Peaaju: tuvastatud ulatuslik raske ajukahjustus. Esinevad erineva raskusastmega neuroloogilised ärajäämanähud, liikumist ja iseseisvat tegutsemist kahjustavad halvatused ja artikulatsioonhäired on selgelt äratuntavad ja piiravad. Ravist hoolimata võib esineda korduvaid epilepsiahooge.

Seljaaju: liikumist ja iseseisvat tegutsemist kahjustavad halvatused jäsemetes, spastilised. Kontroll põie ja pärasoole tegevuse üle on puudulik. Kaela piirkonna närvide kahjustus: raske neelamishäire, toitmine sondi kaudu.

Muu närvisüsteem: õlavarre põimiku täielik halvatus vm sarnase raskusega kahjustusest põhjustatud halvatus.

Psüühika: esineb kroonilise iseloomuga psüühikahäire ja tegutsemisvõime on langenud. Ravi on pikaajaline ja regulaarne, patsient võib vajada aeg-ajalt statsionaarset ravi, kuid sellest hoolimata ilmnevad pidevalt haigussümptomid või funktsioonihäired.

Silmad: ühe silma või selle nägemisvõime kaotus. Silmavigastus, mis põhjustab nägemisteravuse languse jääkväärtusega ühes silmas 0,2-ni ja teises silmas 0,3-ni.

Kuulmine: kahe kõrva kuulmisteravuse langus (üle 40dB), millega kaasneb raske kõnehäire.

Hingamisorganid: hingeldamist esineb ka kergel füüsilisel pingutusel, nagu tasasel pinnal normaalselt kõndides, ühe korrusevahe trepist tõustes ja kodustes igapäevatoimingutes. Kannatanu on võimeline kõndima normaalsest aeglasemas tempos tasasel pinnal. Vitaalkapatsiteedi protsent norminäitajast väiksem (35-49).

Vereringeorganid: sümptomid esinevad ka kergel füüsilisel pingutusel, nagu tasasel pinnal normaalselt kõndides, ühe korrusevahe trepist tõustes ja kodustes igapäevatoimingutes. Kannatanu on võimeline kõndima normaalsest aeglasemas tempos tasasel pinnal.

Rindkere, kõhu- ja vaagnaorganid: kirurgilist ravi vajavad rindkere või kõhukoopa elundite tüsistused (soolesulgus, vigastusest tingitud kusejuha läbimatus vms).

Nahk: ulatuslik, püsiv ja üldiseid kaebusi põhjustav pidevat ravi vajav nahakahjustus.

Muud sama raskusastmega tervisekahjustused või vigastused.

<p>Täiendavad näited tervisekahjustusest</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aeglustunud paranemisega luumurd. 2. Luumurd, millega kaasneb närvide või veresoonte vigastus. 3. Liigese nihestusmurd. 4. Luumurd, mis on tuisistunud mädapõletikuga. 5. Luumuru tagajärjel tekkinud liigesejäikus ja liigesepeurustus. 6. Lülisamba, kaela-, rinna- või nimmelüli raske murd, millega ei kaasne närvivigastust. 7. Roiete hulgimurrud, millega kaasneb veriõhkrind või kopsude muljumisvigastus. 8. Kirurgilist ravi vajavad rindkere või kõhukoopta elundite vigastuse tuisistused (soolesulgus, vigastusest tingitud kusejuha läbimatus). 9. Vahelihase rebend. 10. Rasked näokolju luude hulgimurrud. 11. Jäsemete hulgimurrud või liittraumad, mis haaravad ka teisi organisüsteeme. 12. Ühe silma või selle nägemisvõime kaotus. 13. Silmavigastus, mis põhjustab nägemisteravuse languse jääkväärtusega ühes silmas 0,2-ni ja teises silmas 0,3-ni. 14. Mitme sõrme või varba osaline või täielik kaotus. 15. II–III raskusastme ulatuslik põletusvigastus, hingamisteede põletus. 16. Kõikide hammaste kaotus. 17. Psüühikahäire (meeleoluhäire vms) juhul, kui kannatanu on saanud liiklusõnnetuse tõttu kroonilise iseloomuga psüühikahäire, mille diagnoos on dokumentaaritud ning mille tõttu tema tegutsemisvõime on vähenenud ja ta vajab arstiabi ja ravi kuni 12 kuu jooksul. Seda seisundit iseloomustab näiteks see, et kannatanu võib vajada aeg-ajalt statsionaarset ravi, kuid sellest hoolimata ilmnevad pidevalt haigussümptomid või funktsioonihäired.
--	--

5. Väga raskele tervisekahjustusele iseloomulikud tunnused

Lühiiseloostus	<p>Tervisekahjustus, kus esineb vähemalt üks järgmistest asjaoludest:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ raske puue või sellele vastav tervisekahjustus; ▪ elukvaliteedi raske langus. <p>Need on tervisekahjustused, millega on seotud rasked tüsistused ning püsivad tagajärjed on tõsised.</p>
Kannatanu vahetud kannatused	<p>Ei ole olulised raskusastme määramisel.</p> <p>Operatsioonide ja/või intensiivravi vajadus, mille kestus võib olla väga erinev.</p>
Juhtumis saadud tervisekahjustuste ravi aeg	<p>Ei ole oluline raskusastme määramisel.</p> <p>Vajalik võib olla korduv statsionaarne ravi.</p> <p>Püsiva raske puude või sellele vastava tervises seisundi korral igapäevase kõrvalabi vajadus.</p>
Juhtumis saadud tervisekahjustusest tingitud töövõimetuse aeg	<p>Kannatanul on tuvastatud osaline või puuduv töövõime.</p>
Elukvaliteedi häire ja/ või puue. Kaotatud organ või kehaosa või selle funktsiooni kaotus	<p><u>Üldiseloostus:</u> raske puue või sellele vastav tervises seisund – anotoomilise, füsioloogilise või psüühilise struktuuri või funktsiooni kaotus või kõrvalkalle, millest tingituna vajab kannatanu kõrvalabi, juhendamist või järelevalvet igal ööpäeval. Igapäevaelus sõltub peaaegu täielikult kõrvalisest abist. Võimeline sooritama aeg-ajalt vaid kõige elementaarsemaid toiminguid.</p> <p><u>Jäsemed:</u> jäsme kaotus. Liigese proteesimist nõudvad liigesevigastused. Veresoonte või närvide kahjustus sellises ulatuses, mis põhjustab jäsme põhifunktsiooni kao.</p> <p><u>Peaaju:</u> kahjustused on raskekujulised ja nendega võib kaasneda neuroloogilisi ärajäämanähte, nagu artikulatsioonhäired, väljendunud inertsus, algatusvõimetuse, kriitika võime langus või tegevuse läbimõtlematus. Epilepsiahood põhjustavad märgatavat sotsiaalset kahju.</p> <p><u>Seljaaju:</u> liikumist ja iseseisvat tegutsemist takistavad halvatused nii üla- kui alajäsemetes, häiriv spastilisus. Kontroll põie ja pärasoole tegevuse üle puudub.</p>

	<p><u>Psüühika:</u> psüühikahäire on eriti raske, pideva ja püsiva iseloomuga ning tegutsemisvõime on püsivalt nõrk. Ravi- ja hooldusvajadus eeldab igapäevast ambulatoorset või statsionaarset ravi.</p> <p><u>Silmad:</u> silmavigastused, mis põhjustavad mõlema silma nägemisteravuse languse kuni 0,2-ni.</p> <p><u>Hingamisorganid:</u> hingeldamist esineb vähimagi liigutuse või pingutuse korral, näiteks pesemisel, riietumisel ja ajutiselt ka puhkeasendis. Vitaalkapatsiteedi protsent norminäitajast väiksem (alla 35).</p> <p><u>Vereringeorganid:</u> sümptomid esineb kergema liigutuse või pingutuse korral, näiteks pesemisel, riietumisel ja ajutiselt ka puhkeasendis.</p> <p><u>Kõhu- ja vaagnaorganid:</u> jääv soole- või kusejuha uuris. Suguelundite kahjustuse järgne sigimisvõimetus ja suguuhtevõime kaotus.</p> <p>Muud sama raskusastmega tervisekahjustused või vigastused.</p>
Täiendavad näited tervisekahjustusest	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jäseme kaotus. 2. Liigese proteesimist nõudvad liigesevigastused. 3. Luumurrud, millega kaasnevad ulatuslikud närvide ja veresoonte vigastused. 4. Õla- ja nimmepiirkonna närvipõimikute vigastamisest tingitud jääv tunde- ja funktsioonihäire. 5. Rindkere hulgivigastus (vahelihase rebendiga kaasnev kopsu rebend, südamepaunasisene verejooks ja südame muljumisvigastus). 6. Rindkere lahtine vigastus. 7. Hingetoru vigastusejärgne ahenemine. 8. Lülisamba, kaela-, rinna- ja nimmelüli murd, millega kaasneb osaline seljaaju või sellest lähtuva närvipõimiku kahjustus. 9. Keskmise raskusega ja rasked ajuvigastused. 10. Peaaju, kehatüve, jäsemete rasked hulgivigastused ja vigastuste kombinatsioonid, mis vajavad mitmeid valu ja vaeva põhjustavaid kirurgilisi operatsioone. 11. Jääv soole- või kusejuha uuris. 12. Suguelundite vigastusejärgne sigimisvõimetus ja suguuhtevõime kaotus. 13. Silmavigastused, mis põhjustavad mõlema silma nägemisteravuse languse kuni 0,2. 14. Täielik kurtus.

	<p>15. Vigastusest tekkinud inetuks tegevad ja tähelepanu äratavad näo moonded või puuded, näiteks kõrva puudumine, nina või selle osa kaotus või moonded.</p> <p>16. Psüühikahäire (meeleoluhäire vms) juhul, kui kannatanu sai liiklusõnnetuse tõttu eriti raske pideva ja püsiva iseloomuga psüühikahäire, mille diagnoos on dokumentaaritud ning mille tõttu ta vajab haiglaravi või arstiabi ja ravi enam kui 12 kuu jooksul. Seda seisundit iseloomustab näiteks see, et inimese tegutsemisvõime on püsivalt nõrk. Ravi- ja hooldusvajadus eeldab igapäevast ambulatoorset või statsionaarset ravi.</p>
--	---

6. Eriti raskele tervisekahjustusele iseloomulikud tunnused

Lühiiseloostus	Tervisekahjustus, mille tõttu on inimesel sügav puue või sellele vastav tervise seisund.
Kannatanu vahetud kannatused	Ei ole olulised raskusastme määramisel. Intensiivravi vajadus, mille kestus võib olla väga erinev.
Juhtumis saadud tervisekahjustuste ravi aeg	Ei ole oluline raskusastme määramisel. Püsiv sügav puue või sellele vastav tervise seisund, seega ööpäevaringse pideva kõrvalabi vajadus.
Juhtumis saadud tervisekahjustusest tingitud töövõimetuse aeg	Kannatanul on tuvastatud puuduv töövõime. Tavaliselt on iseloomulikuks tunnuseks see, et kannatanul esineb töövõimet välistav seisund.
Elukvaliteedi häire ja/või puue. Kaotatud organ või kehaosa või selle funktsiooni kaotus	<p><u>Üldiseloostus</u>: sügav puue või sellele vastav tervisekahjustus – anatoomilise, füsioloogilise või psüühilise struktuuri või funktsiooni kaotus või kõrvalekalle, millest tingituna vajab kannatanu pidevat kõrvalabi või järelevalvet ööpäevaringselt; sel juhul on igapäevane tegutsemine või ühiskonnaelus osalemine täielikult takistatud.</p> <p>Kahjustused ja vigastused, mis põhjustavad pidevat tugevat valu.</p> <p><u>Jäsemed</u>: jäsemete amputatsioon.</p> <p><u>Peaaju</u>: posthüpoksiline kooma, püsiv vegetatiivne seisund, apalliline sündroom.</p> <p><u>Seljaaju</u>: alajäseme täielik halvatus ja raske halvatus ülajäsemetes.</p> <p>Muud sama raskusastmega tervisekahjustused või vigastused.</p>
Täiendavad näited tervisekahjustusest	1. Eriti raske ajuvigastus, mis põhjustab traumaatilise nõdrameelsuse või muu püsiva raske puude.

	2. Jäsemete kaotus. 3. Vigastused, mis põhjustavad pidevat tugevat valu ja vaeva. 4. Ajuvigastused, mis põhjustavad püsiva jäsemete halvatus. 5. Pimedaks jäämine.